

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Харківський національний аграрний університет ім. В.В. Докучаєва

Кафедра філософії, історичних і соціальних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Перший проректор
Р. ШЕЛУДЬКО

« 31 » *серпня* 2020 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 1.1 «ОСНОВИ ФІЛОСОФСЬКИХ ЗНАНЬ»

Рівень вищої освіти

Галузь знань

Спеціальність

Освітньо-професійна програма

Факультет обліку і фінансів

Початковий рівень (короткий цикл) вищої освіти

07 «Управління та адміністрування»

071 «Облік і оподаткування»

«Облік і оподаткування»

Робоча програма дисципліни «Основи філософських знань» для здобувачів галузі знань 07 «Управління та адміністрування», спеціальності 071 «Облік і оподаткування», освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування».

«31» серпня 2020 р. 14 с.

Розробник: **Мокрецова Надія Яківна**, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, історичних і соціальних дисциплін

Робочу програму затверджено на засіданні кафедри філософії, історичних і соціальних дисциплін

Протокол №1 від «29» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри філософії, доцент

А. КРАВЦОВ

«29» серпня 2020 р.

Схвалено навчально-методичною комісією факультету обліку і фінансів.

Протокол № 2 від «31» серпня 2020 р.

Голова навчально-методичної комісії факультету обліку і фінансів,
к.е.н., доцент

О. ГОРОХ

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 «Управління та адміністрування»	<i>Обов'язкова</i>	
Модулів – 2	Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	2-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 90		2-й	2-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,0 самостійної роботи студента – 3,6	Освітній ступінь: початковий рівень (короткий цикл вищої освіти) Кваліфікація – «молодший бакалавр обліку і оподаткування»	Лекції	
		16 год.	4 год.
		Практичні, семінарські	
		14 год.	6 год.
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		60 год.	80 год.
		Індивідуальні завдання:	
		-	-
Вид контролю: іспит			

2. Мета і задачі вивчення дисципліни

Метою викладання курсу є ознайомлення студентів з основними досягненнями світової та вітчизняної філософської думки, розкриття сутності основних понять та проблем філософії, їх еволюції та значення в процесі формування світоглядних засад особистості.

Завданням вивчення курсу є теоретична підготовка здобувачів з питань:

- найважливіші досягнення світової філософської думки впродовж всієї історії;
- розвиток української філософської думки як важливої умови формування громадянської позиції студентів;
- розвиток самосвідомості через оволодіння загальнолюдськими цінностями;
- формування навичок обґрунтування та конструктивної критики поглядів світоглядного змісту;
- основні методи філософського аналізу;

- толерантне ставлення до інакомислення та вміння виробляти і відстоювати власну теоретичну позицію;
- розвиток здібностей до аналізу протиріч сучасного суспільства
- функції і роль філософії у сучасному світі.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен

знати: сутність основних понять і категорій філософії; принципи та функції філософії; зміст предмету філософії та її роль у суспільстві; систему філософських і логічних методів; основні концепції сутності та існування людини; основи духовного життя людини і суспільства.

вміти: використовувати філософські поняття при власному аналізі подій; з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки при аналізі суспільних явищ, аналізувати й узагальнювати інформацію, порівнювати факти на основі здобутих з різних джерел знань; робити посильний внесок в гармонізацію людських відносин; налагоджувати ефективні комунікації у процесі спілкування; аналізувати закономірності та розрізняти необхідності і випадковості суспільного розвитку; обґрунтовувати власну світоглядну та громадську позицію; ефективно використовувати довідкову літературу та мережу сучасного Інтернету.

Перелік компетентностей:

Інтегральна компетентність – Здатність розв'язувати типові спеціалізовані задачі у сфері бухгалтерського обліку, оподаткування, аналізу та контролю суб'єктів господарювання або у процесі навчання, що передбачає застосування положень і методів сучасної економічної науки і характеризується певною невизначеністю умов.

Загальні компетентності

ЗК01. Здатність до формування світогляду щодо розвитку людського буття, суспільства і природи, духовної культури.

ЗК02. Здатність розглядати суспільні явища в розвитку і конкретних історичних умовах.

Програмні результати навчання

ПРН 1. Знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем

ПРН 2. Формувати філософську культуру мислення, пізнання навколишнього світу та самого себе.

Міждисциплінарні зв'язки

Дисципліна та її розділи, що передують вивченню дисципліни:

1. Історія України та української культури. 2. Політична економія.

Дисципліна та її розділи, у яких використовують матеріали дисципліни:

1. Соціологія. 2. Політологія.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Змістовий модуль 1. Історія філософії.

Тема 1. Філософія як світогляд. Філософія Стародавнього світу

Поняття «філософія». Місце філософії в самопізнанні людини. Основні джерела філософії: міфологія, релігія. Світогляд як духовно-практичне засвоєння світу. Структура світогляду. Типи світогляду: світовідчуття, світосприйняття, світорозуміння. Предмет і функції філософії. Наявність у філософії великого розмаїття напрямків як показник її дійсного розвитку і як істотна риса відкритого суспільства.

Історія філософії як сходження до вершин людського самопізнання. Стародавня філософія як зародок і колыска всіх наступних типів філософії. Перші філософські школи в Стародавньому Китаї, Стародавній Індії і Стародавній Греції. Проблема позбавлення людини від страждань у філософії Стародавньої Індії. Проблеми філософії Стародавнього Китаю. Космологізм ранньої грецької філософії.

Антична філософія: особливості розвитку, морально-етична спрямованість. Вчення про знання та про мораль – головні проблеми сократівської філософії. Майевтика та іронія Сократа. Етика Сократа: осягнення істини і добра. Прагнення до мудрості або філософствування як шлях до самоудосконалення та справжнього щастя людини. Філософія Платона і Арістотеля.

Тема 2. Філософія середньовіччя та епохи Відродження

Загальна характеристика доби середньовіччя. Зміни у світогляді під час переходу від античності до середньовіччя. Роль християнства у формуванні середньовічної філософії.

Філософія Відродження: гуманістичний характер; науково-природничі погляди; соціально-політичні ідеї; етика Ренесансу. Якісно нова спрямованість філософії в епоху ранніх буржуазних революцій в Європі. Пошуки продуктивного методу пізнання: сенсуалізм, раціоналізм.

Новий філософський ідеал у філософії просвітництва. Проблема свободи людини та шляхи її соціального визволення. Класична німецька філософія. Моральний смисл обмеження людського розуму і розширення меж віри.

Тема 3. Філософія Нового часу. Філософська думка в Україні.

Соціально-політичні особливості Нового часу. Нідерландська та англійські буржуазні революції. Ф. Бекон про методи науки і тезу «Знання-сила». Соціологічна доктрина Т. Гоббса, людини як частини природи і свободи як риси притаманної всім тілам природи. Суть декартівського «методу сумніву». Раціоналізм як істотна риса філософії Декарта. Діалектика свободи та необхідності в системі Спінози. Німецька класична філософія. І. Кант, його гносеологія, етика та естетика. Діалектична логіка Г. Гегеля: примат загального над індивідуальним, концепція всесвітньої історії як втілення діалектики розвитку абсолютної ідеї. Філософія К. Маркса. Комунізм як «позитивне подолання» приватної власності. Відчужена праця і проблема свободи людини.

Джерела української філософської культури. Зародження професійної філософії в культурно-освітніх центрах України: Острозькій та Києво-Могилянській академіях. Особливості філософських поглядів І. Гізеля, Ф.

Прокоповича, Г. Щербацького, Л. Барановича та інших. Г. Сковорода – родоначальник української класичної філософії. М. Костомаров про буття українського народу. Філософія Т.Г. Шевченко. Гуманістичний зміст філософських вчень І. Франка, Л. Українки, М. Коцюбинського та ін. Д. Чижевський про джерела формування української духовності. Вчення про «нові ідеологічні епохи». М. Грушевський про відродження національного духовного життя. Вчення В. Вернадського про феномен життя. Думка як планетне явище.

Тема 4. Сучасні філософські напрями. Проблема буття у філософії.

Некласична філософія: проблеми і напрями. Позитивізм, О. Конт як засновник позитивізму. Три стадії інтелектуального розвитку людства. Наука – сама собі філософія. Передумови і причини виникнення філософії прагматизму в США. Принцип Ч. Пірса та ідеологія американського способу життя. В. Джеймс про метод улагодження філософських суперечок. Корисність істини. Формула успіху. Інструменталізм Д. Дьюї. Ірраціоналізм або «бунт проти розуму». Ф. Ніцше про «волю до влади». Життя як вічне становлення і повернення. Нігілізм та переоцінка всіх цінностей. Вчення про переродження духу. Вчення про «надлюдину». Критика християнства і атеїзм Ф. Ніцше.

Поняття «онтологія», «буття». Фундаментальне значення проблеми буття в філософії. Основні виміри буття(буття речей, природи, людини, духовного і соціального). Світ як всеохоплююча реальність. Єдність природи, суспільства і людини. Єдність матерії, руху, простору, часу. Свідомість людини як діалектичне співвідношення об'єктивної та суб'єктивної реальності, як духовний спосіб орієнтації людини в реальності буття, що розвивається. Проблематика походження, розвитку і сутності свідомості. Свідомість і мова. Структура та функції свідомості. Суспільна свідомість. Форми суспільної свідомості: політична, правова, моральна, естетична, релігійна, ідеологічна, наукова та філософська.

Змістовий модуль 2. Основні філософські проблеми сучасності.

Тема 5. Гносеологія і логіка

Поняття «гносеологія». Проблема пізнання у філософії. Поняття пізнання та його рівні. Об'єкт і суб'єкт пізнання. Чуттєве і раціональне, емпіричне і теоретичне пізнання. Пізнання і знання. Агностицизм І. Канта. Методологія. Метод як усвідомлений спосіб пізнавальної діяльності. Методологічний арсенал науки. Наукове пізнання та закони логічного мислення. Логіка як наука, що вивчає форми, закони та правила отримання та передачі знання. Логіка формальна та діалектична.

Діалектика як вчення про розвиток і універсальні зв'язки. Загальні ознаки і людський критерій розвитку. Принципи діалектики. Категорії діалектики. Закони діалектики, їх методологічне та світоглядне значення. Антиподи діалектики: софістика, метафізика. Діалектика як теорія, метод і спосіб дії для зміни навколишнього світу.

Чуттєве та раціональне пізнання. Чуттєве пізнання та його форми. Раціональне пізнання та його форми. Сенсуалізм та раціоналізм. Єдність

чуттєвого та раціонального в пізнанні. Творчість та інтуїція. Проблема істини в філософії. Істина як процес. Критерії істинності в філософії. Практика як основа, ціль і критерій істини. Відносність та абсолютність практики як критерія істини. Основні методи та форми пізнання.

Тема 6. Філософський аналіз суспільства і людини

Поняття суспільства у філософії. Основні підходи до розуміння суспільства. Суспільство як самоорганізуюча і саморозвиваюча система. Роль географічного природного середовища у житті суспільства. Демографічні чинники суспільного розвитку. Матеріальні основи розвитку суспільства. Громадське суспільство: поява, основи, ознаки. Поняття «культура», її структура і види. Історична різноманітність і єдність типів суспільства.

Сучасні концепції суспільного розвитку, його критерії. Історичний результат як підсумок зіткнення різних сил і тенденцій у суспільному розвитку. Рушійні сили історичного розвитку. Роль і місце насильства в історії.

Поняття еволюції та місце в ній людини, соціальне в людині. Соціокультурний вимір буття людини. Самоусвідомлення як основа людського буття. Концепція людини в філософії Тейяра-де-Шардена. Проблема людини в філософії психоаналізу З. Фрейда. Архетипи К.Г. Юнга. «Почуття неповноцінності» і «прагнення до досконалості» А. Адлера. Людина і суспільство в марксистській філософії. Праця і мова – фактори становлення й розвитку людини. Сенс життя людини.

Тема 7. Цінності в житті людини і суспільства

Поняття «аксіологія». Місце аксіології в системі культури. Цінності як визначальні характеристики людського буття. Людина в системі цінностей. Структура цінностей. Цінність як ядро духовного світу людини. Проблема суб'єктивного вибору. Цінність і ціль. Цінність і життєвий смисл. Цінність як регулятор поведінки людини. Прагматична філософія людини. Предметно-практична діяльність як основа розвитку людини. Універсальність людини. Поняття відчуження та його подолання. Людина як суб'єкт історії. Свобода та творчість. Людина в філософії екзистенціалізму. Буття як буття людської свідомості. Етичні та естетичні виміри буття.

Глобальні проблеми людства і людина: екологічний і моральний імперативи виживання людства. Глобалізм і глобалізація в сучасному суспільстві. Проблема дегуманізації сучасного суспільства і шляхи її розв'язання,

Тема 8. Релігійний світогляд. Релігійні конфесії в Україні

Поняття і сутність релігії. Релігія – складане духовне утворення. Соціальні, гносеологічні, онтологічні та психологічні чинники релігії. Функції релігії. Релігієзнавство як явище духовної культури. Виникнення і становлення релігієзнавства як галузі гуманітарного знання. Класифікація релігії та її географія. Первісні вірування. Релігії Стародавніх цивілізацій. Світові релігії: буддизм, християнство, іслам та їх течії – загальна характеристика релігій. Нові

світові релігії – загальна характеристика. Локальні релігії: іудаїзм, конфуціанство, даосизм, синтоїзм, сикхізм, зороастризм, ведизм, джайнізм, брахманізм – їх загальна характеристика.

Дохристиянські вірування східних слов'ян. Розвиток християнства в Україні. Християнські конфесії. Церковні розколи та їх вплив на сучасну релігійну ситуацію в Україні. Нехристиянські релігії в Україні. Нетрадиційні релігії. Секти. Свобода совісті як загальнолюдська цінність. Законодавче закріплення свободи совісті в Україні.

4. Структура навчальної дисципліни «Основи філософських знань»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		о	л	п	лаб	інд		с. р.	о	л	п	лаб
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Історія філософії.												
Тема 1. Філософія як основа світогляду. Філософія Стародавнього світу.	10	2	2			6	12	1	1			10
Тема 2. Філософія середньовіччя та епохи Відродження.	12	2	2			8	11	-	1			10
Тема 3. Філософія Нового часу. Філософська думка в Україні.	12	2	2			8	11	-	1			10
Тема 4. Сучасні філософські напрями. Проблема буття у філософії.	12	2	2			8	12	1	1			10
Разом за змістовим модулем 1	46	8	8			30	46	2	4			40
Змістовий модуль 2. Основні філософські проблеми сучасності.												
Тема 5. Гносеологія і логіка.	12	2	2			8	11	1				10
Тема 6. Філософський аналіз суспільства і людини	10	2	2			6	10	-	-			10
Тема 7. Цінності в житті людини і суспільства.	12	2	1			8	11	-	1			10
Тема 8. Релігійна свідомість. Релігійні конфесії в Україні	12	2	1			8	12	1	1			10
Всього годин разом за змістовим модулем 2	44	8	6			30	44	4	4			40
Всього	90	16	14			60	90	6	4			80

5. Плани семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія як основа світогляду. Філософія Стародавнього світу.	2 год.
2	Філософія середньовіччя та епохи Відродження.	2 год.
3	Філософія Нового часу. Філософська думка в Україні.	2 год.
4	Сучасні філософські напрями. Проблема буття у філософії.	2 год.
5	Гносеологія і логіка.	2 год.
6	Філософський аналіз суспільства і людини	2 год.
7	Релігійна свідомість. Релігійні конфесії в Україні.	2 год.
	Усього годин:	14 год.

8. Самостійна робота

Самостійна робота здобувача відноситься до інформаційно-розвиваючих методів навчання і є основним засобом оволодіння навчальним матеріалом у час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Види самостійної роботи студентів за цільовим призначенням:

1. Вивчення нового матеріалу: читання та конспектування літературних джерел інформації; перегляд відеозаписів;; інші види занять.
2. Поглиблене вивчення матеріалу: підготовка до контрольних, практичних, семінарів; виконання типових задач; інші види занять.
3. Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості: виконання завдань з елементами творчості; участь в розборі проблемних ситуацій; розв'язання проблемно-пошукових запитань; участь у дискусіях і конференціях; складання рефератів, доповідей, інформацій з заданої теми; інші види занять.
4. Вдосконалення теоретичних знань і практичних навичок в процесі проведення наукових досліджень, у навчальних практикумах, конференціях.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Філософія як світогляд, її предмет, зміст і функції	4
2	Філософія досократиків	4
3	Софісти і Сократ	4
4	Філософське вчення Платона і Аристотеля	4
5	Неоплатонізм і середньовічна схоластична філософія	4
6	Англійський матеріалізм XVII століття	4

7	Раціоналізм і суб'єктивний ідеалізм Нового часу	4
8	Німецька класична філософія. І. Кант, його гносеологія, етика та естетика	4
9	Діалектична логіка Г.Гегеля і філософське вчення К.Маркса	4
10	Позитивізм і філософія американського прагматизму	4
11	Професійна філософія Києво-Могилянської академії. Філософія Г.С.Сковороди	4
12	«Філософія життя»	4
13	Українська філософія ХІХ-ХХ століття	4
14	Онтологія і гносеологія Пізнання. Проблеми наукового пізнання	4
15	Філософська антропологія. Соціальна філософія. Глобальні проблеми сучасності.	4
	Усього	60

9. Індивідуальні завдання

1. Реферат
2. Домашнє завдання з конкретного питання теми
3. Контрольна робота для студентів

10. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни використовуються наступні методи навчання:

1). Група методів за джерелом інформації і сприйняттям навчальної інформації – **словесні** (лекція, семінари, бесіда, розповідь); **наочні** – (ілюстрація, демонстрація, презентація), **практичні** (збір інформації, розрахунки, графічно-схематичне зображення інформації).

Лекція – логічно вивершений, науково обґрунтований і систематизований виклад певного наукового або науково-методичного питання, ілюстрований, за необхідності, засобами наочності та демонстрацією дослідів. Лекція є однією з основних організаційних форм навчальних занять і, водночас, методів навчання.

Залежно від завдань навчального курсу використовуються такі види лекцій:

- проблемно-пошукова лекція, спрямована на активізацію творчого мислення студентів, їх уміння і прагнення підходити до знання як до продукту й умови процесу пізнання, учасниками якого вони стають у процесі навчання;
- лекція-діалог, що проводиться на основі сократівського методу прямого діалогу викладача зі студентами;

- лекція-консультація, що проводиться за сценаріями «питання-відповідь» або «питання-відповідь-дискусія».

Семінари – форма навчального заняття, у якій викладач організує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких здобувачі готують тези виступів на підставі індивідуально виконаних завдань. Семінарські заняття можуть проводитися у формі бесіди, рецензування та обговорення рефератів і доповідей, дискусій тощо.

Індивідуальне заняття – форма навчального заняття, що проводиться з окремими здобувачами з метою підвищення рівня їх підготовки та розкриття індивідуальних творчих здібностей.

Консультація – форма навчального заняття, при якій здобувач отримує відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень чи аспектів їх практичного застосування (проводяться протягом семестру – поточні та екзаменаційні консультації).

2). Група методів за логікою передачі і сприйняття навчального матеріалу – індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні;

3). Група методів за ступенем самостійного мислення при засвоєнні знань – репродуктивні та продуктивні (дослідницькі, пошукові, частково-пошукові);

4). Група методів за ступенем управління навчальним процесом – навчання під керівництвом викладача, самостійна робота студента з навчальною та науковою літературою, текстами лекцій, підготовка до семінарських і практичних занять, робота з комп'ютером, виконання письмових завдань.

11. Методи контролю

Система оцінювання результатів успішності засвоєння знань, вмінь, комунікацій, автономності та відповідальності здобувачів включає поточний, модульний (відповідно визначеному змістовому модулю), та підсумковий/семестровий контроль результатів навчання.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, практичних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів.

Поточний контроль знань здобувачів здійснюється за двома напрямками:

I – контроль систематичності та активності роботи на семінарських та практичних заняттях;

II – контроль за виконанням завдань для самостійного опрацювання.

Поточний контроль здійснюється у формі: усне опитування; фронтальне опитування; індивідуальне опитування; письмові контрольні роботи; тестування.

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовий модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля.

Підсумковий/Семестровий контроль проводиться у формі іспиту у терміни, передбачені графіком навчального процесу.

Семестровий іспит – форма оцінки підсумкового засвоєння здобувачами теоретичного та практичного матеріалу з дисципліни.

12. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Іспит

Поточне тестування та самостійна робота								Підсумковий тест	Сума
T1	T2	T3	T4	T 5	T6	T7	T8	40	100
7	7	8	8	7	7	8	8		

Теми змістовного модуля 1 – T1-T4. Теми змістовного модуля 2 – T5-T8.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
66-74	D	задовільно	
60-65	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Гаврилюк Ю.М. Філософія: комплексні навчально-методичні матеріали для студентів / Ю.М. Гаврилюк / Харк. нац. аграр.ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х.: ХНАУ, 2013. – 66 с.
2. Заздравнова О.І. Філософія. Комплексні навчально-методичні матеріали для здобувачів факультету лісового господарства освітнього ступеня – «бакалавр» / О.І. Заздравнова / Харк. нац. аграр.ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків: ХНАУ, 2018. – 56 с.
3. Методичні рекомендації до написання рефератів з філософії (для аспірантів та здобувачів) / Ю.М. Гаврилюк, І.Д. Загрійчук / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х., 2015. – 22 с.

4. Гаврилюк Ю.М. Філософія науки: комплексні навчально-методичні матеріали для студентів / Ю.М. Гаврилюк / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Х.: ХНАУ, 2013. – 43 с.
5. Гаврилюк Ю.М. Філософія вітчизняної культури / Ю.М. Гаврилюк/ Ю.М. Гаврилюк / Харк. нац. аграр. ун-т ім. В.В. Докучаєва. – Харків: ХНАУ, 2002. – 46 с.

14. Рекомендована література

Основна література

1. Заздравнов А.П., Заздравнова О.И. Социальный менталитет. – Харьков: Стиль-издат, 2013.- 343 с.
2. Буслинський В. А., Скрипка П. І. Основи філософських знань. підручник для студентів освітньо-кваліфікаційного рівня – молодший спеціаліст. – Львів: “Новий Світ – 2000”, 2020. – 352 с.
3. Гаврилюк Ю.М. Філософія культури в геокультурному вимірі України: навч. посібник. Харків: ХНАУ. 2018. 346 с.
4. Кривуля О. М. Філософія: навч. посіб. Харків : ХНУ ім. В. Н. Каразіна. 2010. 592 с.
5. Салій А. В., Зінченко Н. О., Біланов О. С. Історія філософії: навчальний посібник. Полтава : Дивосвіт. 2018. 192 с.
6. Адо П'єр. Що таке антична філософія? / П'єр Адо. – Київ: Культурна асоціація «Новий Акрополь», 2014. – 426 с.
7. Аристотель. Сочинения: в 4 т. / Аристотель. – Москва: Мысль, 1975 – 1984.
8. Бенъе Ж.-М. Роздуми про мудрість/ Ж.-М. Бенъе. – Київ: Ніка-Центр, 2003. – 168 с.
9. Вернадський В.І. Вибрані праці академіка В.І. Вернадського К.: НАН України. 2011. – Т. 1, Кн. 2. – 583 с.
10. Гадамер Х.-Г. Истина и метод: Основы филос. герменевтики / Х.-Г. Гадамер; пер. с нем. – М.: Прогресс. – 704 с.
11. Гегель Г.В. Ф. Энциклопедия философских наук в 3 т. / Г.В.Ф. Гегель. – М.: Просвещение, 1974. – Т. 1: Наука логики. – С. 123-480.
12. Гейзенберг В. Шаги за горизонт / В. Гейзенберг. – Москва: Прогресс, 1987. – 368 с.
13. Декарт Рене. Сочинения: в 2 т. / Рене Декарт. – М.: Просвещение, 1989. – Т.1 - 655 с.
14. Євтушенко М.Д. Геокультурний потенціал агропромислового комплексу України / М.Д. Євтушенко [та ін.]. – Х.: ХНАУ, 2005. – 488 с.
10. Златоструй. Древняя Русь X – XIII веков. – Москва: Молодая гвардия, 1990. – 302 с.
15. Идеалы и нормы научного исследования. – МН.: Изд-во БГУ, 1981. – 432 с.
16. Іларіон, митрополит. Дохристиянські вірування українського народу: Іст. – реліг. моногр. / Іларіон. – К.: АТ «Обереги», 1991. – 424 с.
17. Кант И. Критика чистого разума / Иммануил Кант. Сочинения: в 6 т. – М.: Мысль, 1964. – Т. 3. – 799 с.

18. Маркс К., Энгельс Ф. Немецкая идеология / К. Маркс, Ф.Энгельс. Из ранних произведений. – М.: Госполитиздат, 1956. – 689 с.
19. Платон. Сочинения: в 3 т. / Платон. Т. 2. – М.: Мысль, 1970. – 611 с.
20. Поппер К. Логика и рост научного знания: избр. Работы / К. Поппер. – М.: Прогресс, 1983. – 605 с.
21. Скибекк Г., Гилье Н. История философии: учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Г. Скибекк, Н. Гилье. – М.: Гуманит. Изд. Центр ВЛАДОС, 2011. – 800 с.
22. Сковорода Г. Повна академічна збірка творів / Григорій Сковорода. – Х.: майдан, 2010. – 1400 с.
23. Стивенсон Д. Философия / пер. с англ. Москва: АСТ: Астрель. 2006. 294 с.

Додаткова

1. Барабаш Ю.Я. Вибрані студії. Сковорода. Гоголь. Шевченко/ Ю.Я. Барабаш. – К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія». – 744 с.
2. Башляр Г. Новый рационализм / Г. Башляр; пер. с фр. . – М.: Прогресс, 1987. – 376 с.
3. Бодрияр Ж. Фатальні стратегії / Жан Бодрияр; пер. з фр. – Львів: Кальварія, 2010. – 192 с.
12. Мічіо Кайку. Візії: як наука змінить ХХІ сторіччя / пер з англ. Анжела Кам'янець. – Львів: Літопис, 2004. – 544 с.
14. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса: Новый диалог человека с природой / И. Пригожин, И. Стенгерс; пер с англ. М.: Прогресс. – 432 с.
16. Пуанкаре А. О науке / Анри Пуанкаре; пер. с фр. – М.: Наука, 1983. – 560 с.
23. Татаркевич В. Історія філософії: в 3 т. / Владислав Татаркевич; пер. з пол. А. Шкарб'юка. – Львів: Свічадо, 1997-1999.

15. Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.rada.gov.ua
2. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.kmu.gov.ua
3. Міністерство освіти та науки України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.mon.gov.ua
4. Інтеллектус [Електронний ресурс]: веб-журн. – Режим доступу: <http://www.patent.net.ua/intellectus/ua.html>
5. Мир техники и технологий [Электронный ресурс]: междунар. техн. журн. – Режим доступа: <http://www.mtt.com.ua/>
6. Инновации, управление изменениями в организациях, управление знаниями [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bizbooks.com.ua/catalog/cat.php3?c=193> (= 1
7. Філософська думка [Електронний ресурс]. – Режим доступу: : http://dumka.ho.ua/books_hf.htm